

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ  
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ  
у березні 2025 року**

*(оглядова довідка за матеріалами  
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

У третю річницю звільнення Бучі на Київщині від російських окупантів представники іноземних делегацій разом з Президентом України Володимиром Зеленським і першою леді Оленою Зеленською вшанували пам'ять загиблих українців та українок біля меморіалу, розташованого на території церкви Святого апостола Андрія Первозваного та всіх святих Православної церкви України. Серед учасників церемонії були керівники та представники парламентів Бельгії, Великої Британії, Данії, Естонії, Ісландії, Іспанії, Латвії, Литви, Люксембургу, Норвегії, Польщі, Португалії, Словенії, Фінляндії, Хорватії, Чехії, Швеції та Європейського парламенту.

5 березня з нагоди 85-х роковин Катинської трагедії в Києві, на території Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили», відбувся жалобний захід із вшанування пам'яті розстріляних польських офіцерів та військовополонених, які потрапили в полон після початку Другої світової війни, та інших жертв сталінського терору. Церемонія, організована Управлінням у справах ветеранів війни та жертв репресій Республіки Польща, об'єднала польських і українських високопосадовців, представників культурних інституцій, духовенства. На церемонії були присутні міністр культури та національної спадщини Польщі Ганна Врублевська, міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький, Тимчасово повірений у справах Польщі в Україні Пьотр Лукасевич, директор Польського інституту у Києві Ярослав Годун та інші.

У межах візиту міністра культури та національної спадщини Республіки Польща Ганни Врублевської до Києва 5 березня у Міністерстві культури та стратегічних комунікацій України відбулася її зустріч з українським колегою М. Точицьким. Міністри обговорили питання розвитку українсько-польських відносин у сфері культури, зосередившись на збереженні спільної історичної спадщини та зміцненні двосторонніх культурних зв'язків. Також учасники порушили питання санкційних заходів за злочини проти культурної спадщини.

21 березня під час свого візиту до України президент Чеської Республіки Петр Павел відвідав Національну бібліотеку України імені Ярослава Мудрого. У межах партнерства з Чехією здійснюється проєкт на підтримку української

культури «Ковчег» – приватно-державна ініціатива, спрямована на збереження культурної спадщини за допомогою реставрації та цифровізації. Фокусом візиту президента стала унікальна мобільна станція ARCHA1, призначена для порятунку та консервації книг та інших видань, пошкоджених внаслідок обстрілів, пожеж, затоплень. Раніше Національна бібліотека Чеської Республіки передала її Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого. Фахівці бібліотеки продемонстрували президенту, як відновлюють книги за допомогою мобільної станції. Петр Павел побачив сучасні методи реставрації та захисту історичних документів, які нині відіграють ключову роль у збереженні української історичної спадщини, особливо в умовах повномасштабної війни у нашій країні. Генеральний директор Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого Олег Сербін продемонстрував одну з найстаріших книг в Україні Острозьку Біблію – перше повне видання Святого Письма церковнослов'янською мовою, надруковане Іваном Федоровим у 1581 році. На згадку про візит до бібліотеки Олег Сербін вручив президенту Чеської Республіки репринтне видання Пересопницького Євангелія.

У міністерстві культури та стратегічних комунікацій України заступник міністра Андрій Наджос зустрівся з директором Департаменту антидискримінації Ради Європи Халвардом Горсетом. Із поміж іншого сторони обговорили питання забезпечення прав національних меншин, прогрес у приведенні українського законодавства у відповідність до стандартів ЄС та правові виклики щодо ратифікації Європейської Хартії регіональних мов та мов меншин.

17 березня заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань європейської інтеграції Андрій Наджос та заступниця міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Анастасія Бондар провели зустріч з директором відділу цифрової інклюзії та політики і цифрової трансформації сектору комунікації та інформації ЮНЕСКО Гільєрме Канелою та керівницею проєктів сектору комунікації та інформації Представництва ЮНЕСКО в Україні Терезою Чорбахер. Сторони обговорили питання підтримки місцевих медіа, боротьби з дезінформацією, технології Deep Fake та ШІ, регулювання медіа та інтернету, а також оцифрування культурної спадщини в Україні.

У межах співпраці з EUNIC (Мережа національних культурних інститутів ЄС) відбувся візит керівників європейських інститутів культури до Києва, ініційований Українським інститутом. Учасниками візиту стали колеги з інституцій культурної дипломатії Польщі, Чехії, Естонії, Німеччини та Швеції, які від початку повномасштабного вторгнення росії активно підтримують Україну та проєкти двосторонньої культурної співпраці. Серед учасників візиту: Курт Браттебю – директор Департаменту міжнародних відносин Шведського інституту, відповідальний за Програму співпраці з Україною; Їтка Панек Юркова – генеральна директорка Чеського центру в Празі, дослідниця культурної дипломатії; Тереза Сідлова – директорка відділу зовнішніх зв'язків Чеського центру; Хейлі Йіє – радниця з питань культури в Представництві

Естонії при ЄС у Брюсселі; Якоб Рачек – керівник інформаційного відділу Goethe-Institut у Мюнхені. Програма візиту включила знайомство з українськими дієвцями культури, журналістами, представниками Міністерства закордонних справ України, митцями й громадськими активістами.

28 березня Кабінет Міністрів України ухвалив Стратегію розвитку культури на період до 2030 року. Розробка Стратегії базувалася на положеннях Закону України «Про культуру» та є частиною виконання міжнародних зобов'язань у межах Угоди про асоціацію з ЄС та Ukraine Facility Plan. У розробці Стратегії Міністерству культури та стратегічних комунікацій України надавали експертну підтримку аналітики проєкту «Швидка експертна підтримка політики у сфері культури та медіа в Україні» (RES-POL), що фінансується Європейським Союзом.

Київ офіційно подав заявку на отримання статусу Міста музики ЮНЕСКО. Таку ініціативу запропонувала постійна комісія Київської міської ради з питань культури, туризму та суспільних комунікацій, а також підтримав мер Києва Віталій Кличко. Статус Міста музики ЮНЕСКО відкриває можливості для розвитку культурної сфери, міжнародної співпраці та популяризації української музики у світі.

### **За кордоном**

У межах офіційного візиту Президента України до Фінляндії перша леді Олена Зеленська провела зустріч із ректоркою Гельсінського університету Сарі Ліндблом та віцепрезидентом Університету Тампере Ярмо Такала. У присутності першої леді відбулося підписання меморандумів щодо приєднання університетів Гельсінкі та Тампере до Глобальної коаліції українських студій. Дружина Президента також передала колекції книжок для бібліотек Гельсінського університету та Університету Тампере.

Міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький 20 березня у межах робочого візиту до Литви провів низку зустрічей щодо посилення співпраці між Україною, Литвою та Латвією. У Вільнюсі М. Точицький та міністр культури Литовської Республіки Шарунас Бірутіс обговорили шляхи підтримки культурної спадщини України, підвищення кваліфікації фахівців у сфері реставрації, зміцнення інформаційної стійкості, а також заходи з підготовки до кризових ситуацій у цій сфері. Міністри відвідали Реставраційний центр імені Пранаса Гудінаса, де поспілкувалися з його директоркою Юрате Сенвайтієне. У Литовському національному музеї міністри культури України та Литви разом переглянули міжнародну виставку «Київська Русь. Початок». У литовському Каунасі до міністрів приєдналася міністр культури Латвійської Республіки Агнесе Ласе. Міністри разом із першою леді Литви Діаною Науседене відвідали постійну експозицію Національного музею мистецтв Чюрльоніса у супроводі директора Музею Дайни Камараускенс, а також взяли участь у відкритті виставки «Від бурштину до зірок разом з М. К. Чюрльонісом: Зараз і тоді», присвяченої 150-річчю від дня народження литовського художника і композитора Мікалоюса Костянтінаса Чюрльоніса. В межах візиту М. Точицький ознайомився з діяльністю Українського центру у

Вільнюсі – першого культурно- зкомпонуює освітнього простору такого формату в країнах ЄС.

Перший заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України Галина Григоренко на запрошення керівника Ради міста Галл (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії) Майка Росса взяла участь у конференції Cultural Tides Conference 2025, присвяченій обговоренню нової Стратегії культури та спадщини м. Галл на 2025–2030 роки. Захід об'єднав представників культурного сектору Ісландії, Швеції, Данії, а також Департаменту культури, медіа та спорту Сполученого Королівства, Ради мистецтв Англії, Фонду спадщини національної лотереї та інших організацій.

6 березня заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань європейської інтеграції Андрій Наджос здійснив одноденний робочий візит до Варшави, де провів низку зустрічей, спрямованих на зміцнення міжнародного співробітництва у сфері культури та стратегічних комунікацій. Під час зустрічі з Директором Інституту Пілецького Кшиштофом Рухневичем сторони обговорили діяльність Центру Лемкіна при Інституті Пілецького, а також перспективи реалізації спільних наукових і культурних проєктів. Також Андрій Наджос взяв участь у церемонії підписання угоди між Посольством Японії у Республіці Польща та Клубом католицької інтелігенції, спрямованої на підтримку діяльності Варшавської української школи.

Україну було запрошено до участі у засіданні Програмного комітету Програми ЄС «Креативна Європа», яке відбулося 25 березня у Брюсселі (Бельгія). Учасники обговорили проєкт Річної робочої програми «Креативна Європа» на 2026 рік, здійснили проміжну оцінку реалізації Програми на 2021–2027 роки та проаналізували впровадження ініціативи «Європейська столиця культури» на 2020–2033 роки. Україна бере участь у Програмному комітеті як спостерігач у 2021–2027 роках. На засіданні виступив заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань європейської інтеграції Андрій Наджос.

17 березня заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України Сергій Беляєв узяв участь у другій позачерговій сесії Генеральної асамблеї держав-учасниць Конвенції 1972 року про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини у Парижі (Французька Республіка). У межах цього робочого візиту С. Беляєв провів низку зустрічей, присвячених питанням збереження та підтримки української культурної спадщини. 17 березня С. Беляєв провів зустріч з директором Центру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Лазаре Елундо Ассомо. Під час зустрічі у фокусі уваги були питання збереження трьох об'єктів всесвітньої спадщини в Києві, Львові та Одесі, а також можливості організації стажування для студентів реставраційних спеціальностей за сприяння ЮНЕСКО. Також С. Беляєв зустрівся із заступником Генерального директора ЮНЕСКО з питань культури Ернесто Оттоне Раміресом. 18 березня відбулася зустріч заступника міністра з Генеральним секретарем Міністерства культури Франції Люком Аллером. Також у рамках робочого візиту С. Беляєв зустрівся із президентом Міста архітектури та спадщини (Cité de l'architecture et du patrimoine) Жюльеном

Баржетоном. Сторони обговорили можливість проведення у 2026 році спільної виставки, яка демонструватиме зруйновані та вцілілі пам'ятки історії, архітектури та містобудування під час бойових дій. Французька сторона надасть площу для експозиції та скомпонує медіаматеріали. Крім того, разом із директором Інституту національної спадщини Шарлем Персоназом заступник міністра, який за фахом є архітектором, відвідав реставраційні ательє, де вже стажувалися спеціалісти з України. Він запропонував продовжити програму навчання для українських реставраторів, а також студентів профільних вишів.

19 березня на запрошення Office Ukraine – Support for Ukrainian Artists заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України С. Беляєв взяв участь у закритті виставки «Викрадене минуле, майбутнє під загрозою», що відбулася у Відні (Австрія). Виставка українських митців стала важливим культурним проектом, що демонструє силу мистецтва як форми спротиву. Серед понад 200 поданих заявок було відібрано роботи 23 українських митців, які через різні художні медіа розповідають про досвід життя в умовах війни та еміграції.

11 березня у Берліні вже втретє відбувся масштабний міжнародний захід Café Kyiv. Це щорічний форум, який об'єднує міжнародну спільноту для обговорення ситуації в Україні, залучення підтримки партнерів та презентації потенціалу країни. Захід ініційовано Фондом Конрада Аденауера, він поєднує політику, науку, культуру, інновації та бізнес-нетворкінг. У 2025 році ключова тема заходу – «Свобода має перемогти!», а основний фокус був на свободі, безпеці та відбудові України. У програмі – 96 подіумних дискусій за участі 300 спікерів; низка заходів, зокрема, покази кінофільмів, концерти, демонстрація виробів 20 українських дизайнерів, знайомство з українською кухнею, майстер-класи тощо.

11 березня у Європейському парламенті в Страсбурзі відбулася церемонія відкриття читального простору імені Вікторії Амеліної. Зала, названа на честь Вікторії, розташована у частині Європарламенту, присвяченій Вінстону Черчиллю. Відкрила церемонію віцепрезидентка Європейського парламенту Піна Пічерно.

### **Інформаційна безпека. Медіа В Україні**

Міжнародних експертів, урядовців, представників медіа, аналітичних центрів, безпекових структур, а також партнерів з Естонії, Іспанії, Великої Британії та інших країн 11 – 12 березня у Києві зібрав Міжнародний форум з кібербезпеки – щорічна подія у сфері цифрової безпеки в Україні та Центрально-Східній Європі. Особливу увагу учасники приділили питанню боротьби з дезінформацією як ключовому виклику для національної та міжнародної безпеки. Під час панельної дискусії «Розбудова глобальної стійкості до нових гібридних загроз та FIMI», зокрема, виступив заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України Андрій Наджос, який відзначив унікальний досвід України у протидії гібридним загрозам в інформаційній сфері.

### **За кордоном**

Делегації України, Польщі та Великої Британії при ОБСЄ провели захід, присвячений російським дезінформаційним кампаніям у соцмережах. Community of Democracies/Спільнота демократій представила доповіді про вплив російських дезінформаційних кампаній через соціальні мережі «Телеграм» та «Х», а також напрацювання щодо заходів колективної протидії російським інформаційним вкидам.

21 березня Європейський Союз оголосив про підготовку нового пакета підтримки для незалежних медіа в Україні на загальну суму 10 мільйонів євро. ЄС надасть гранти медіаорганізаціям, які підтримуватимуть незалежних журналістів та редакції через субгранти: для «Інтерньюз Європа», «Репортери без кордонів», Інституту масової інформації, а також на менш масштабні проекти, такі як Чорноморський фонд та фестиваль Docudays. Додаткове фінансування буде розподілено через конкурс заявок у травні 2025 року для розвитку регіональних медіа та розслідувальної журналістики. Програма передбачає не лише фінансову допомогу, а й підтримку на рівні технічного оснащення, навчання, захисту та модернізації локальних редакцій.

Всесвітня асоціація видавців новин у партнерстві з Асоціацією «Незалежні регіональні видавці України» та Норвезькою асоціацією медіа (MBL) за підтримки програми Nansen для України від Норвезької агенції з розвитку співпраці Norad оголосила про запуск програми «Сильніші разом: медіа та демократія». Ця трирічна програма підтримки медіа з бюджетом у 70 мільйонів норвезьких крон охопить до 75 регіональних і місцевих медіа по всій Україні й зосередиться на трьох напрямках: фінансова та організаційна стійкість – зміцнення медіа через навчання сталих бізнес-моделей та надання інституційних грантів; прозорість і боротьба з корупцією – підтримка розслідувальної журналістики через гранти та менторство редакцій; гендерна рівність та інклюзивність – розвиток лідерських навичок та кар'єрний коучинг у межах програми Women in News.

Польський національний мовник Telewizja Polska TVP з 3 березня запустив українську редакцію – Slawa TV, яка матиме денний та вечірній ефірні слоти. Окрім телеканалу, розпочинає роботу інформаційний портал та диджитальні платформи Slawa.tv. У програмній сітці телеканалу будуть актуальні новини та аналітика про події в Україні, Польщі та світі. Крім того, на каналі буде представлено публіцистику, зокрема, програми про польсько-український діалог, відбудову та євроінтеграцію, а також інтерв'ю з відомими експертами та лідерами думок.

Українська журналістка Вікторія Рощина посмертно стала лауреаткою премії з прав людини Homo Homini («Людина людині») від чеської неурядової організації People in Need («Людина в біді») за значний внесок у просування прав людини, демократії та ненасильницьких методів вирішення суспільно-політичних конфліктів. Церемонія нагородження відбулася 12 березня в Празі під час відкриття щорічного фестивалю документальних фільмів із прав людини «Один світ».

## **Закордонне українство**

### **В Україні**

27 лютого відбулася зустріч заступників міністра культури та стратегічних комунікацій Андрія Наджоса та Сергія Беляєва з представниками Місії Світового Конгресу Українців в Україні. Учасники обговорили поточний стан будівництва II черги Національного музею «Меморіал жертв Голодомору», шляхи зміцнення зв'язків із українськими громадами за кордоном та заходи з протидії російській пропаганді.

### **За кордоном**

У низці країн 7, 9 і 10 березня відбулися численні заходи у рамках Шевченківських днів, присвячених річницям народження і смерті Тараса Шевченка. Зокрема у Нью-Йорку (США), в Народному домі на Мангеттені, Український драматичний театр, яким керує народний артист України Іван Бернацький, представили виставу «Жінка. Мати. Вічність» за поезіями Шевченка. У місті Едмонтон, столиці канадської провінції Альберта, відбувся «Шевченківський концерт» під гаслом «Борітеся – поборете!». Українська громада за підтримки посольства України в Чехії провела урочисті заходи біля пам'ятника Кобзареві в Празі. У містах Естонії пройшли літературно-музичні вечори. Українців Угорщини було запрошено на зустріч з українськими письменниками і поетами – Яриною Чорногуз, Галиною Малик та Андрієм Любкою. У кінотеатрі VOX Cinema Wafi mall у Дубаї (ОАЕ) відбулися Х ювілейні громадські Шевченківські читання. А у столиці Китаю українська громада та дипломати вшанували пам'ять Кобзаря урочистим заходом на території пекінського музею мистецтва Цзіньтай у столичному парку Чаоян, де встановлено пам'ятник Шевченку.

Експериментальний театр LaMaMa на Мангеттені у Нью-Йорку показав виставу «Магія світла». Її автори – керівниця творчої групи «Яра» Вірляна Ткач, бандурист Юліан Китастих та лялькар Том Лі – відтворили обстановку другої половини позаминулого століття, коли було ухвалено Емський указ про заборону української мови та культури. У виставі використано поезію Сергія Жадана. Постановка стала можливою завдяки коштам Ради мистецтв штату Нью-Йорк, департаменту культури міста та численних друзів «Яри».

У межах Фестивалю угорських національних театрів JELEN/LÉT у столиці Угорщини (24–30 березня) українська громада представила оперу «Катерина», створену на основі твору Т. Шевченка. Показ вистави було організовано за підтримки Державного самоврядування українців Угорщини.

27 березня в Будапешті за підтримки Державного самоврядування українців Угорщини відбулося відкриття виставки «Цивільні в полоні: Історії несправедливих ув'язнень». В експозиції – близько 40 портретів цивільних осіб, незаконно затриманих росією на окупованих територіях України, які досі перебувають у місцях ув'язнення. Галерею портретів ініціювала та створила українська правозахисна організація «Медійна ініціатива за права людини» (МІПЛ).

На Гранд Параді в Лімасолі – головній частині кіпріотського карнавалу, – українська спільнота Кіпру створила колону, оформлену за мотивами робіт української художниці М. Примаченко. Організатором заходу виступила ГО «Товариство українсько-кіпрської дружби». Українці вже втретє представляли власну тему на карнавалі в Кіпрі.

У Японії розпочав роботу Український дім. Ця громадська організація покликана розвивати двосторонні проєкти в галузі культури. З нагоди заснування Українського дому в Японії у Посольстві України 20 березня відбувся невеликий прийом.

Посольство України в КНР організувало проведення майстер-класу з виготовлення української ляльки-мотанки з нагоди Всесвітнього дня ляльки. Захід зібрав близько 100 гостей.

### **Мистецькі заходи**

#### **За кордоном**

У межах мистецької ініціативи «UKRAINISCHES KUNSTTAGEBUCH», організованої українськими громадськими організаціями «Perfect Art Group» та «Cultural Assembly», наприкінці лютого у Німеччині відбулася серія культурних презентацій сучасного українського мистецтва. Зокрема, це відкриття у виставковому просторі Halle Alte Feuerwache Köln (м. Кельн) експозиції української графіки «UKRAINISCHES KUNSTTAGEBUCH: від минулого для майбутнього» (тривала до 16 березня). Вона заснована на матеріалах проєкту «А4, кулькова ручка», колекція якого налічує понад 6000 рисунків, створених протягом останніх 20 років. Окрім виставки, відбувся перформанс за участі провідних джазових музикантів України та Німеччини, а також перформерок-дослідниць із Києва та Кельна. Вибрані роботи з цього ж проєкту було представлено в муніципалітеті Фрідріхсгафена.

### **Музика**

#### **В Україні**

17 березня в Києві відбулася презентація результатів проєкту «Цифрове майбутнє української музичної спадщини». Подію організувало Міністерство культури та стратегічних комунікацій України спільно з Українським національним інформаційним агентством «Укрінформ». У межах проєкту, який було реалізовано Open Opera Ukraine за підтримки ALIPH Foundation та Європейського Союзу, здійснено роботу зі збереження музичних архівних матеріалів трьох національних оперних театрів у Києві, Одесі та Львові, а саме – каталогізацію і часткову цифровізацію музичних матеріалів. Загалом перелік, складений з трьох театрів, включив 136 найменувань, з яких 12 опер оцифровано.

Литовські джазові виконавці, композитори і педагоги – піаніст Дмитрій Голованов і саксофоніст Ян Максимович – 13 березня влаштували зустріч і майстер-клас для молодих виконавців в Jazz Club 43 на базі Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра, а 15 березня – перформанс у львівському мистецькому центрі Jam Factory. На концерті музиканти вдруге

презентували свій останній імпровізаційний альбом – Thousand Seconds Of Our Life. Майстер-класи, воркшопи, дискусії та інші заходи, на яких музиканти діляться досвідом з молодими українськими джазовими виконавцями, проводяться у межах спільного литовсько-українського проекту, що втілюється за підтримки Почесного консульства Литовської Республіки в Україні, Посольства Литовської Республіки в Україні та Литовського інституту культури.

### **За кордоном**

Український колектив Opera Aperta (засновники – композитори Ілля Разумейко та Роман Григорів) увійшов до короткого списку номінантів міжнародної премії The Classical:NEXT Innovation Award 2025. Цією нагородою відзначають новаторські проєкти, які формують майбутнє класичної музики в усьому світі. Opera Aperta змагатиметься за перемогу з дев'ятьма колективами: з Китаю, США, Мексики, Бразилії, Польщі, Литви та інших країн. Щороку нагороду отримують три лауреати. Церемонія вручення відбувається під час заходу Classical:NEXT 2025 у Берліні (Німеччина).

У межах гастрольного туру симфонічний оркестр Одеської національної опери 2 березня вперше виступив у Японії, у місті Йокогама. Під керівництвом головного запрошеного диригента театру Хірофумі Йошіди оркестр виступив ще у п'яти містах: Такасака, Тотігі, Токіо, Кобе та Кітамі. В програмі – світова класика та твори українських композиторів. Одночасно балетна труппа Одеської національної опери в ці березневі дні предстала балет Л. Мінкуса «Дон Кіхот» у Сполучених Штатах Америки на сценах провідних концерт-холів Нью-Йорка: Berger Performing Arts Center, Kings Theater та Rochester Broadway Theatre League. Після гастрольного туру до Японії та США, артисти Одеської опери вирушили на гастролі до Нідерландів, Бельгії та Німеччини, які триватимуть з 23 березня по 6 травня. У них беруть участь солісти опери, артисти балету, хору та оркестру театру, зокрема головний диригент театру, заслужений артист Василь Коваль. Програма гастролей містить твори світової музичної класики: опери «Мадам Баттерфляй» і «Турандот» Джакомо Пуччіні, «Трубадур» Джузеппе Верді та сценічну кантату Карла Орфа «Carmina Burana».

З 14 по 23 березня Академічний симфонічний оркестр INSO-Львів Львівської національної філармонії імені Мирослава Скорика спільно Національною хоровою капеллою України «Думка» перебували у Нідерландах із серією концертів, що поєднали кінематографічну музику та оперне мистецтво. Диригентом виступив Раймонд Янссен. Українські музиканти дали концерти у видатних концертних залах Амстердама, Роттердама, Гааги, Арнема та Ейндховена. Організатор заходу – Cadenza Productions.

21 березня у Стокгольмі у Німецькій церкві відбувся концерт «Бароко в жовто-блакитних тонах – шведсько-українське музичне переплетення», в межах Дня ранньої музики 2025. На запрошення директора фестивалю Пітера Понтвіка київський вокальний ансамбль PARTES представив свою програму разом із всесвітньо відомою клавесиністкою Маріангіолою Мартелло. Захід відкрив слухачам світ української поліфонії XVII століття, гармонійно поєднаної з бароковими танцями зі шведської колекції Dören. Подію організував Stockholm Early Music Festival у співпраці з посольством України в Стокгольмі та за підтримки колишнього посла Швейцарії в Україні та Швеції Крістіана Шененбергера, а також президентки Фонду Торстена Содерберга Марії Содерберг.

## **Театр В Україні**

З 5 по 10 березня знайомий польський режисер та очільник Національного театру Варшави Ян Клята проводив в Києві режисерську лабораторію. Цей кількадекний обмін майстерністю дав старт проєкту «Театр і політика: Лабораторія культурних трансформацій», який ініціювала незалежна платформа Cultura Moderna у партнерстві з Польським Інститутом у Києві та Національним академічним драматичним театром імені Івана Франка.

З 11 по 15 березня у Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка тривав п'ятиденний, інтенсивний воркшоп «Театр для початківців» під керівництвом американського режисера і драматурга Річарда Максвелла. Воркшоп став першим кроком до нового, перформативного проєкту Максвелла, прем'єра якого відбудеться наприкінці серпня в рамках програми «Фактура 10». Ключова ініціатива RIBBON International, «Фактура 10», розгортається у вигляді десяти проєктів – виставок, перформансів, кінопоказів та дискусій – по всій Україні та за кордоном протягом 2025 року.

## **За кордоном**

З 24 лютого по 24 березня у Празі тривав культурний фестиваль «Місяць України». Його організатор – театральне об'єднання «Міські театри Праги», в рамках проєкту Imagine UA, спрямованого на підтримку українських митців, які перебувають у Чехії. Кураторка проєкту та фестивалю – українська режисерка та культурна діячка Анна Турло. Фестиваль «Місяць України», що відбувався вже втретє, цього року розпочався на треті роковини повномасштабного вторгнення росії до України. Відкрила фестиваль вистава «Доця» Львівського національного театру імені Марії Заньковецької. А Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка показав «Калігулу» режисера Івана Уривського за п'єсою Альбера Камю. Загалом у програмі заходу демонструвалися вистави провідних театрів України, Польщі, Чехії та Естонії.

Вистави «Конотопська відьма» Івана Уривського і «Буна» Давида Петросяна Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка стали частиною програми фестивалю «Європа в гостях у Штутгарті», на сцені театру schauspielstuttgart (м. Штутгарт, Німеччина). Темою фестивалю обрано мистецьку свободу в країнах Східної Європи. Окрім, власне, вистав від різних європейських театрів (України, Чехії, Польщі, Німеччини) в межах фестивалю було також представлено дискусію, присвячену актуальним питанням сьогодення та дослідженню мистецьких можливостей перед обличчям війни та репресій.

У рамках другого туру європейських гастролей Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка відому постановку Івана Уривського «Конотопська відьма» побачили глядачі у Франції та Німеччині: 10 березня – в «Casino de Paris», у Парижі; 12 березня – в «Stadthalle Offenbach», в м. Оффенбах; 15 березня – в «Capitol Theater», у Дюссельдорфі; 17 березня – в «Stadttheater», і Інгольштадті.

До Дня пам'яті жертв авіаудару в Маріуполі з 13 по 16 березня за ініціативи Міністерства культури Молдови та за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України реалізовувався спільний міжнародний молдовсько-український проєкт, в рамках якого Донецький академічний обласний драматичний театр презентув у містах Бельці, Кахул та Кишинів виставу «Маріупольська драма», засновану на свідченнях учасників, які були в епіцентрі подій російського воєнного злочину і вижили (режисер-постановник – заслужений артист України Євген Тищук). Перед центральним входом до театрів було нанесено напис «ДІТИ» і запалено лампадки в пам'ять про загиблих мирних громадян України. З 22 по 28 березня виставу вже побачили глядачі у Загребі (Хорватія), Мілані (Італія), Відні (Австрія) і Парижі (Франція) та Берні (Швейцарія).

П'єса «Параскева» про депортацію українців після Другої світової війни драматургині Ольги Мацюпи потрапила у півфінал Гдинської драматургічної нагороди в Польщі. Виставу поставив у Рівненському обласному драмтеатрі режисер Дмитро Леончик. Для участі у конкурсі авторка переписала п'єсу польською мовою.

## **Кіно В Україні**

26-27 березня в Київському культурному кластері «Краків» проходив перший в Україні Фестиваль ізраїльських анімаційних фільмів. Цей культурний проєкт організувало Посольство Ізраїлю в Україні з метою знайомства української аудиторії з кращими досягненнями ізраїльської анімації останніх років. Фестиваль включав три тематичні збірки фільмів, які охоплюють різні аспекти ізраїльської культури та ідентичності: «*Ізраїльські історії*» («Лист до свині» Таль Кантор, «Священний Холокост», знятий Осі Вальд і Ноа Берман-Херцберг, «Плавання з крилами», знята Дафною Авадіш Голан, «Тимчасово видалено» Йоава Бриля і Дотана Гольдвайзера, «Йога-розігрів» Наами Їрон); «*Оповіді дорослішання*» («Твої погані тварини» режисерів Аміта Коена й Ідо Шапіра, «Чорна гірка» Урі Лотана, «Золота Маргарита» Керен Карасик, «Соління» режисерок Ані Каспі Шема і Мірі Дочікян, «Лялькове пір'я» Хані Домбе і Тома Куріса, «Ми були стерильною бомбою» Дотана Морено); «*Смішне й сумне*» («Риби» Лі Дрор, «Гаряча риба» Яель Рейсфельд, «Нуріт» режисерки Таль Сохіні, Heart Hug/ «Обіруч» ізраїльських студенток Ніки Жукової і Рімми Гефен, «Телескоп» Става Леві й Ідо Шапіра, «Дедлайн» Ідана Гільбоа, «Ваше місце у черзі» студенток Еден Гроссман і Ноа Геффен).

Кінофестиваль «Молодість» разом з Посольством Італійської Республіки в Україні та Італійським інститутом культури в Україні продовжили цикл показів італійських фільмів в столичному кінотеатрі «Жовтень». Серія показів «Діви італійського кіно» складалася з трьох класичних стрічок від видатних режисерів ХХ століття та була присвячена зіркам, які залишили помітний слід в історії світового кінематографа. Фільми демонструвалися мовою оригіналу з англійськими та українськими субтитрами. 19 березня відбувся показ історичного фільму «Леопард» режисера Лукіно Вісконті (1963 р.); 26 березня –

стрічки «Найкрасивіша» режисера Лукіно Вісконті (1951 р.); 2 квітня – фільму режисера Вітторіо де Сіка «Шлюб по-італійськи» (1964 р.).

### **За кордоном**

Українські фільми продовжили збирати нагороди на міжнародних кінофестивалях. «2000 метрів до Андріївки» Мстислава Чернова отримав нагороду у категорії F:ACT на Міжнародному фестивалі документального кіно СРН: DOX у Копенгагені (Данія). Ця відзнака щорічно вручається за підтримки International Media Support (IMS) та Данської спілки журналістів і відзначає фільми, що поєднують документалістику та журналістські розслідування. На кінофестивалі у Копенгагені відбулася й світова прем'єра стрічки української режисерки та військової Аліси Коваленко My Dear Theo (в українській адаптації «З любов'ю з фронту»), який створила компанія Naka Films у співпраці з європейськими кіностудіями. Гран-прі Міжнародного кінофестивалю документальних стрічок ARTDOFEST/RIGA отримав фільм «Місія 200» українського режисера Володимира Сидька, а Приз за найкращу режисуру – українці Тетяна Дороніцина та Андрій Литвиненко за стрічку «Все повинно жити». До складу журі фестивалю увійшла також представниця України – журналістка Севгіль Мусаєва. Кінокартина українського режисера Павла Острікова «Ти – Космос», спільного виробництва України та Бельгії, здобула приз журі на фестивалі наукової фантастики у Вероні (Італія). А документальна стрічка «Пісні землі, що повільно горить» режисерки Ольги Журби перемогла на міжнародному конкурсі 27-го кінофестивалю про права людини Jeden svět («Єдиний світ») у Празі.

На 27-му Міжнародному кінофестивалі документального кіно у Салоніках (Греція), що тривав 6–16 березня, «Королеви радості» Ольги Гібелінди, спільного виробництва України, Франції та Чехії, мали світову прем'єру, стрічка змагалася в секції Newcomers, орієнтованій на роботи режисерів, які роблять свої перші кроки у повнометражному документальному кіно. А в секції «Відкриті горизонти» було показано «Спеціальну операцію» Олексія Радинського та «Стрічка часу» Катерини Горностай, які змагалися за Приз глядацьких симпатій.

П'ять українських фільмів увійшли до програми 29-го Міжнародного кінофестивалю в Софії (Болгарія), який проходив з 13 по 31 березня. У програмі «Двигун Правди», котру фестиваль вперше представляв у партнерстві з Британською Радою та яка висвітлює фільми про дезінформацію та розвиток критичного мислення, було показано «Редакцію» режисера Романа Бондарчука (Україна/Німеччина/Словаччина/Чехія). Р. Бондарчук, член журі Балканської програми фестивалю, особисто представив покази «Редакції». Серед інших українських кінострічок – «Край ріки» Василя Баркова (Україна/Болгарія), «Мирні люди» Оксани Карпович (Україна/Канада/Франція), «Реал» Олега Сенцова та «Медовий місяць» Жанни Озірної. Також до фестивальної програми увійшла стрічка, створена у копродукції з Україною: «Після дощу: викрадені Путіним діти повертаються додому» австралійсько-британської режисерки Сари Маккарті.

У межах фестивалю українського кіно Ukraina Festiwal Filmowy у місті Білосток (Польща) з 14 по 17 березня відбулися покази трьох українських фільмів: «Ля Палісіада» Ф. Сотниченка, «Степне» М. Вроди та «Редакція» Р. Бондарчука.

### ***Кінопрокат***

З 2 лютого по 15 березня Асоціація «Дивись українське!» за підтримки Фонду «МХП-Громаді» та компанії «Вавілон» проводила міжнародний марафон «Culture vs war», присвячений третім роковинам повномасштабного вторгнення росії в Україну. Ініціативу також підтримали Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України та Головне управління комунікацій Збройних сил України. Основна мета марафону – донесення правди про війну в Україні, актуалізація теми міжнародної підтримки та нагадування про важливість боротьби за демократичні цінності. Кінопокази, фотовиставки та дискусії стали майданчиком для діалогу між митцями, активістами, дипломатами та глядачами. У рамках марафону відбулося 87 подій у 62 містах 22 країн. Зокрема, організатори презентували проєкт «Культура vs війна», а також фільми «Люди зі Сталі», «Да Вінчі», «Підйомна сила», «СВО «Війна і мир»», «Ми були рекрутами», «Легіони світла», «Авіапрорив на Азовсталь. Небо» та «Обережно! Життя триває».

У столиці Китаю – Пекіні – пройшли покази документальних фільмів «У дзеркалі заднього виду» польського режисера Мачека Хамели та «Культура проти війни», що є частиною комплексного проєкту «Culture vs War», ініційованого Асоціацією «Дивись українське!». Перегляди організувало посольство України в Китаї за сприяння посольства Польщі в КНР та української громади Пекіна.

10 березня в Канаді стартував показ української художньої документальної стрічки «Підйомна сила» Олександра Стратієнка. Він з'явиться на великих екранах Едмонтон, Калгарі, Вінніпега, Торонто та Оттави.

Покази повнометражної поетичної драми «Киснева станція» режисера І. Тимченка (створена у копродукції України, Чехії та Словаччини) відбулися 19 та 24, 25 березня у словацькому місті Кошице, у Kino Usmev.

28 березня спеціальний показ стрічки «Редакція» Романа Бондарчука відбувся у Лондоні, в кінотеатрі Ciné Lumière. Після показу режисер стрічки зустрівся з глядачами для Q&A-сесії, а також представив проєкт «Архів війни» – платформу, яка збирає й аналізує відеодокази збройної агресії росії проти України.

### **Візуальні мистецтва**

#### **В Україні**

У львівському Jam Factory Art Center відбулася презентація міжнародного проєкту Beyond the silence – «Поза межами мовчання», створеного завдяки спільним зусиллям Odesa Photo Days Festival та агенції Magnum Photos. До експозиції увійшли роботи переможців відкритого конкурсу – авторів з Мексики, Нігерії, М'янми, Казахстану та України, а також фотографів агенції

Magnum Photos – із Франції, Польщі, Німеччини та Ірану. Теми, у фокусі яких працювали митці, – «Територія», «Боротьба та/чи адаптація», «Викрадення людей» та «Цензура». Тема «Насильство» була винесена як окрема кімната для того, аби актуалізувати й показати: насильство є частиною існування людства.

У Музеї війни упродовж місяця діяла виставка «FOR FREEDOM», яку колектив музею реалізував у співпраці з американським Фондом R. T. Weatherman. Експозиція демонструвала історії тисяч добровольців із понад 55 країн, які об'єдналися з українськими воїнами в захисті свободи та демократичних цінностей. Виставка містила фото, артефакти, документальні матеріали, а також особисті історії героїв, що показують мужність, самопожертву і глобальну солідарність.

Луцьк став останнім містом у розкладі туру виставки робіт фотожурналістів – переможців конкурсу WorldPressPhoto 2024. Експозицію жителям та гостям обласного центру Волині привезла голова Європейського журі конкурсу Катерина Радченко разом із координаторкою турів Валерією Наседкіною. На World Press Photo 2024 подали понад 61 тисячу робіт, а переможцями стали 129 світлин. Виставковий тур в Україні два роки поспіль підтримує посольство Королівства Нідерландів у Києві. Завдяки цьому експозицію показали у столиці, Одесі, Дніпрі, а з 4 по 20 березня вона перебувала у Луцьку, у Музеї сучасного українського мистецтва Корсаків.

Бельгійський художник Патрік Кастеманс презентував у Хмельницькому художньому обласному музеї свою дебютну виставку «Надія після відчаю», присвячену українським біженцям в Бельгії. Увазі відвідувачів представлено 20 полотен, виконаних у різних техніках.

### **За кордоном**

У Нью-Йорку (США) за підтримки Генерального консульства Чеської Республіки та Генерального консульства України в Нью-Йорку до третьої річниці повномасштабного вторгнення Росії в Україну проходила мультимедійна групова виставка українських митців під назвою «Реверберація». У її межах експонувалися роботи Юлії Беляєвої, Юрія Коваля, Сергія Святченка, Геннадія Козуба, Максима Дондюка, Влади Ралко, Алевтини Кахідзе, Олександра Гяделова, Артема Волокітіна й Аліни Якубенко.

У Національному музеї кераміки і мистецтв Гонсалеса Марті у Валенсії з 25 лютого до 29 червня діє експозиція «Дотики культур. Іспанія та Україна». Авторки проєкту – українська дизайнерка інтер'єру Катерина Чуріна та фотографія Ірина Черемісіна. Експозиція складається з серії стилізованих фотографій, що ілюструють традиційні предмети побуту України та Іспанії. Крім фото, на виставці представлено понад 60 предметів з сімейних колекцій, наданих українськими родинами. Серед них – українські вишиті фартухи і рушники середини ХХ століття, Косівська мальована кераміка та кераміка з Петриківським розписом, що внесені ЮНЕСКО до нематеріальної культурної спадщини людства, а також традиційні речі іспанського побуту – старовинна праска, кувшин-ботіхо, мідна грілка для ліжка, ножиці для стрижки овець та інші автентичні об'єкти.

Костянтин Дорошенко, член української секції Міжнародної асоціації арткритиків (AICA) став першим східноєвропейським куратором, запрошеним Простором сучасного мистецтва YARAT у Баку (Азербайджан) для масштабної співпраці в рамках міжнародного проєкту «Я і ковчег, Я і потоп всесвітній». У Баку з 27 лютого до 26 жовтня проходить виставка, що об'єднує 12 митців з Азербайджану, України, Грузії, Литви, Боснії і Герцеговини та Чехії. Проєкт зосереджується на сучасному переосмисленні ідей Сеїда Імадеддіна Насімі – азербайджанського мислителя, поета і суфія XIV століття. Виставку створювали 12 митців із шести країн, які представляють різні генерації та художні підходи. Від України беруть участь Михайло Алексеєнко (інсталяція «Уламки»); Володимир Будніков (монументальний живописний твір «Ландшафт»); Влада Ралко (експресивне полотно «Ніхто»).

З 27 лютого до 27 березня в Українському Домі у Варшаві діяла групова виставка «Люблінський трикутник», яка об'єднала живопис, графіку і відеороботи литовських, польських та українських художників, створені під час резиденції BIRUCHIY contemporary art project в польському містечку Анджейов (Польща) у травні 2024. Організаторами виставки виступили Biruchiy contemporary art project/Міжнародний симпозіум сучасного мистецтва «Бирючий» (Запоріжжя, Україна) та OTOTO art foundation (Варшава, Польща). У межах виставки відбувся показ фільму «Цивільні. Втручання» Даніїла Ревковського та Андрія Рачинського, представлено 3D-візуалізацію нині окупованого півострова у Запорізькій області «Реконструкції алеї на Бирючому острові по пам'яті» Юрія Єфанова та відеоінсталяцію «Втрачене покоління» Анжеліки Єфанової. Українсько-французький дует Нікіта Кравцов та Каміля Саньє-Кравцова представили роботу «НЛО, атака роботів».

У Сеймі Литовської Республіки 13 березня в рамках всеукраїнського проєкту «Військово-польовий Арт» відбулося офіційне відкриття виставки «Мистецтво війни», на якій було представлено твори українських майстрів, які перетворили залишки війни – гільзи, амуніцію та уламки – на витвори мистецтва. Виставку було організовано за підтримки Комітету Сейму з питань державного управління та місцевого самоврядування та Посольства України у Литві. Понад 200 майстрів з усієї України, серед яких ветерани та діти з особливими потребами, долучилися до створення експонатів.

У галереї Культурного центру м. Кахіка (Колумбія) з 24 лютого до 7 березня за підтримки муніципалітету м. Кахіка та Фонду Конрада Аденауера в Колумбії проходила виставка «Війна в Україні очима ілюстраторів».

### **Музеї. Охорона культурної спадщини В Україні**

18 березня у Києві відбулася презентація проєкту ЮНЕСКО «Збереження єврейської документальної спадщини України, вшанування колективної пам'яті, розширення знань і доступу до архівів, сприяючи міжкультурному діалогу», що фінансується Європейським Союзом. Проєкт триватиме 24 місяці і зосередиться на Києві, Одесі та Дніпрі. Він передбачає збереження і оцифрування єврейської документальної спадщини в 10 інституціях пам'яті,

реставрацію документів на необхідному обладнанні, яке надаватиме ЮНЕСКО, та навчання українських фахівців бібліотечної, архівної та реставраційної справи. Крім того, міжнародна організація підтримуватиме творчі ініціативи, які допоможуть переосмислити єврейську спадщину через мистецтво, кіно, літературу та музику.

У Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра» було презентовано детальний аналіз стану церкви Всіх Святих, що є частиною міжнародного проєкту UNESCO за підтримки уряду Японії. Архітектор і експерт організації Педро Кантор представив результати досліджень, що допоможуть підготувати пам'ятку до реставрації.

Одеський національний художній музей долучився до Мережі європейських музейних організацій NEMO, разом вони представляють понад 30 тисяч музеїв у 40 країнах Європи. Цього року було надано безкоштовне членство 7 українським музеям. Крім Одеського національного художнього музею, це – Національний музей історії України у Другій світовій війні; Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького; Дім Франка у Львові; Чернігівський обласний художній музей; Харківський історичний музей; Одеський музей західного і східного мистецтва.

За благодійної підтримки представника родини Розумовських зі Швейцарії Грегорі Фабре у Києві, в Будинку митрополита Національного заповідника «Софія Київська», відкрито виставку «Славу примножувати справами. Гетьман Кирило Розумовський».

18 березня у межах серії заходів «Музей завтрашнього дня», які організовує Фундація OBMiN за підтримки Фундації польсько-німецької співпраці та Міністерства культури та стратегічних комунікацій України відбувся онлайн-майстер-клас «Виставка як критичний інструмент». Спікером заходу став старший куратор Музею сучасного мистецтва у Варшаві, Себастьян Ціхоцький.

За підтримки німецької культурної інституції Ukraine Art Aid Center у Львові, в Музеї народної архітектури та побуту імені Климента Шептицького, відреставровано церкву із села Соколів та дзвіницю з містечка Монастириська. Реставрацію провели майстри музею за залучені грантові кошти. Під час реставрації було проведено заміну даху, куполів, відреставровано хрест у храмі.

28 березня у приміщенні Археологічного музею ім. проф. Е. Балагурі в Ужгороді відбулося офіційне відкриття проєкту DRANICA.24 – «Промоція дерев'яних виробів як елементів нематеріальної культурної спадщини Карпатського Єврорегіону. Технічний посібник з традиційної обробки деревини», що координується Торгово-промисловою палатою повіту Марамуреш, його реалізація здійснюється в партнерстві з Музеєм Марамуреш (Румунія), Ужгородським національним університетом (Україна) та Університетом Мішкольца (Угорщина).

ЮНЕСКО провело навчання для 23 студентів і спеціалістів з Національного університету «Чернігівська політехніка» з оцінки структурних пошкоджень та збереження архітектурної спадщини. Курс, який реалізується за підтримки Японії та у співпраці з експертами International Council on

Monuments and Sites (ICOMOS), є частиною ширшої програми щодо збереження культурної спадщини України. Також у спеціалізованому курсі ЮНЕСКО з оцінки пошкоджень та консервації архітектурної спадщини взяли участь 25 студентів, аспірантів і фахівців із Національного університету «Львівська політехніка» та Львівського національного університету природокористування, на базі якого проходило навчання.

### **За кордоном**

Міністерство культури та Міністерство оборони Франції у співпраці з Посольством Франції та Французьким Інститутом в Україні, Фондом Blue Shields France, Фондом ALIPH, Українським інститутом у Франції, Музеєм Лувру та Центром досліджень та реставрації музеїв Франції оголосили конкурс на участь у програмі професійних обмінів для десяти українських музейників. Мета програми – заохочення двостороннього діалогу між професіоналами у сфері захисту культурної спадщини задля обміну знаннями та практичним досвідом. Стажування фокусуватиметься на різних етапах захисту спадщини в кризових умовах з особливим акцентом на збройних конфліктах. Розглядатимуться наступні теми: оцінка ризиків та превентивні заходи; складання планів захисту культурних цінностей; кризовий менеджмент; практичні вправи з евакуації; етап стабілізації та боротьба з незаконним обігом культурних цінностей. Програма триватиме з 23 по 27 червня 2025 року.

### **Література**

#### **В Україні**

Експертна рада програми підтримки перекладів Translate Ukraine, яку реалізовує Український інститут книги, затвердила список проєктів-переможців. У переліку – 81 позиція, саме стільки творів української літератури планують перекласти за підтримки УІК іноземними мовами у 2025-му. Загалом, у межах Translate Ukraine 2025 заплановано перекласти твори української літератури 25 мовами у 28 країнах світу. Серед проєктів-переможців — найбільше перекладів польською (7), іспанською (6), латиською (6), словацькою (6) мовами. Окрім цього, українські книги побачать світ англійською (5), арабською (2), бенгальською (1), болгарською (3), грецькою (2), грузинською (3), івритом (1), італійською (4), китайською (1), литовською (3), македонською (5), німецькою (3), португальською (3), румунською (2), сербською (1), угорською (4), фінською (2), французькою (4), хорватською (2), чеською (3) та шведською (2).

### **За кордоном**

На Лейпцизькому книжковому ярмарку, який проходив у Німеччині з 27 по 30 березня, Україна була представлена національним стендом, організованим Українським інститутом книги. Його офіційне відкриття відбулося за участі, зокрема, директорки ярмарку Астрід Бьоміш, Уповноваженої федерального уряду ФРН з питань культури та засобів масової інформації, Державної міністерки Клаудії Рот, керівника Саксонської

державної канцелярії Андреаса Хандшу. Захід модерувала керівниця представництва Українського інституту в Берліні Катерина Рітц-Ракул. Свої видання на українському стенді презентували 9 видавництв: «Моя книжкова полиця», «Час майстрів», «Ранок», «Час Змін Інформ», «Білка», «PROBOOKS», «видавничий дім „АДЕФ-Україна„», німецько-український журнал «Gel[:b]lau» та українська культурно-освітня організація «Oseredok Leipzig e.V». Зокрема на стенді було представлено українські книжки в німецькому та англійському перекладах та книжки німецькою про Україну – всього 125 тайтлів. Національний стенд України доповнював програму ярмарку низкою подій. У межах програми «Мистецький арсенал» спільно з «Pictoric Illustrator Club» також представив міжнародну виставку ілюстрації «Життя на межі», кураторами якої виступили Олег Грищенко, Анна Сарвіра та Олена Старанчук. Крім того, на Українській сцені відбулися публічні читання, дискусії та презентації. Серед спікерів були письменниця Оксана Забужко, Тамара Горіха Зерня, Ірина Цілик, Галина Петросаняк, журналісти Максим Буткевич, Павло Казарін, Станіслав Асеев, мисткиня Лада Наконечна, арткритикиня Катерина Ботанова та інші. Відбулась презентація німецьких перекладів книжок «Доця» Тамари Горіха Зерня, видання «Мустафа Джемільев. Незламний», «Дикий Захід Східної Європи» Павла Казаріна. Українська програма відбулась завдяки спільним зусиллям Українського інституту книги, Goethe-Institut в Україні та його програми House of Europe, Українського інституту, Mystetskyi Arsenal, Meridian Czernowitz, Bundeszentrale für politische Bildung (bpb) та Translit e.V. Українська сцена та її програма фінансувалися Уповноваженим Федерального уряду з питань культури та ЗМІ, Саксонською державною канцелярією та містом Лейпциг. Окремі стенди мали Mystetskyi Arsenal і поетичний фестиваль Meridian Czernowitz. Участь України у ярмарку була можлива завдяки підтримці міста Лейпциг та Саксонської міської канцелярії, а також організаторів ярмарку, які надали стендову площу та необхідне обладнання безкоштовно.

За підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України та Посольства України в Сполученому Королівстві Великої Британії на Лондонському книжковому ярмарку «The London Book Fair» розпочав роботу український стенд. Свої видання презентували 14 видавництв та літературних агенцій. На стенді відвідувачі могли ознайомитися з інформацією про програму підтримки перекладів Translate Ukraine, а також про найкращі українські книжки 2024 за версією PEN Ukraine. Український інститут книги у співпраці з ініціативою SUPRR (Support for the Resilience and Recovery of Ukrainian Publishing/Підтримка стійкості та відновлення українського книговидавництва) організував у межах стенда speed-dating (швидкі побачення), в яких брали участь представники українських та іноземних видавництв.

Українська письменниця Юлія Ілюха взяла участь у міжнародному літературному фестивалі Time of the Writer, що проходив з 18 по 23 березня у Південно-Африканській Республіці. Участь у фестивалі Ю. Ілюхи стала можливою завдяки підтримці Українського інституту.

Поетеса та перекладачка Ірина Загладько, родом з Луцька, стала лауреаткою Літературної премії критиків у Чехії в категорії поезії за свою збірку «Jak se líčit v nemoci» (Як фарбуватися під час хвороби).

До довгого списку номінантів на здобуття Премії Ганса Крістіана Андерсена, яку вручають письменникам та ілюстраторам за видатний внесок у дитячу літературу, потрапили двоє українців – Сашко Дерманський (серед авторів) і Катерина Штанко (серед ілюстраторів).

У номінацію «Перекладна поезія» премії PEN America Literary Awards увійшла збірка Галини Крук *Lost in Living* («Загублені в житті»), що вийшла друком у видавництві *Lost Horse Press* у 2024 році (це 16 книжка у серії сучасної української поезії цього видавництва). З української вірші переклали Дзвіня Орловська й Алі Кінзелла.

До короткого списку літературної премії Європейського Союзу 2025 року (*European Union Prize for Literature, EUPL*) увійшла книжка «Ключ соль» української письменниці Г. Матвєєвої. Лауреата Премії *EUPL–2025* та дві спеціальні відзнаки буде оголошено 16 травня на Празькому книжковому ярмарку в Чеському павільйоні.

Літературознавець та перекладач Марцін Гачковський потрапив до короткого списку премії за перекладацьку творчість імені Тадеуша Боя-Желенського за переклад з української мови роману «Місто» Валер'яна Підмогильного. Польською книжка вийшла друком у Колегіумі Східної Європи у 2024 році.

До списку «Видатні фахові книги з суспільствознавства» від американської Ради дитячої літератури (*The Children's Book Council*) увійшла книжка «Це тиха ніч, мій астронавте» української дитячої письменниці, перекладачки та поетки О. Луцєвської. Список містить 150 найкращих дитячих книжок суспільствознавчого змісту з усього світу.

Міжнародна мистецька платформа *dPICTUS* оприлюднила перелік зі 100 найкращих книжок-картинок 2025 року, серед яких – книжка «З півслова. Про спілкування та розуміння одне одного» письменниці й ілюстраторки Романи Романишин та ілюстратора Андрія Лесіва, яка вийшла у «Видавництві Старого Лева» у 2025 році. *dPICTUS* – міжнародна онлайн-платформа, що допомагає видавцям та агентам просувати книжки-картинки, укладати угоди про права та знаходити нові таланти.

Переклади віршів українських поетів Валерія Пузіка та Олександра Мимрука вийшли в естонському та польському часописах *Looming* і *Pisarze* відповідно. А книгу «Дикий Захід Східної Європи» військового, журналіста і публіциста Павла Казаріна у німецькому перекладі випустило видавництво *Ibidem*.

## **Бібліотеки**

### **В Україні**

4 березня відбувся міжнародний круглий стіл «Бібліотека для твоїх потреб», організований ВГО «Українська бібліотечна асоціація», Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого, БФ «Бібліотечна країна» спільно

з Шведською школою бібліотечних та інформаційних наук університету Борос (Швеція) та Національною бібліотекою Латвії, в рамках міжнародного проєкту «Посилення ролі бібліотек у відбудові України» (фінасується Шведським інститутом). Онлайн і наживо до роботи круглого столу долучились понад 300 бібліотекарів. Учасники круглого столу обговорили широке коло питань, пов'язаних із бібліотечною діяльністю задля задоволення потреб жителів громад, і ознайомились із досвідом латвійських, шведських і українських колег, які представили кращі практики у наданні сервісів жителям своїх громад у напрямках: доступ до інформації, освіта та саморозвиток; протидія дезінформації; цифрова грамотність для вирішення життєвих потреб; інтеграція в громаді (ВПО, ветерани, люди з інвалідністю); безпечний простір та соціопсихологічна підтримка; змістовне дозвілля; громадянська активність.

25 березня в межах реалізації міжнародного проєкту «Посилення ролі бібліотек у відбудові України» пройшов міжнародний круглий стіл «Бібліотека для подолання суспільних викликів у громадах», що зібрав понад 700 учасників онлайн на платформі ZOOM. Організатори заходу: ВГО «Українська бібліотечна асоціація», Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, проєкт «Жива сучасна бібліотека» від БФ «Бібліотечна країна» та Український інститут книги. Учасники круглого столу поділилися досвідом та обговорили практики успішної співпраці бібліотек з місцевою владою та громадою. Свій досвід представили Швеція, Латвія та Україна.

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого приєдналася до NAPLE Forum – Форуму національних органів управління публічними бібліотеками у Європі. Участь у NAPLE відкриває нові горизонти для розвитку публічних бібліотек України, надаючи низку важливих можливостей, серед яких: участь у розробці політики публічних бібліотек на європейському рівні та впровадження найефективніших рішень для підвищення якості бібліотечних послуг в Україні; розвиток професійного обміну знаннями та досвідом із провідними бібліотечними закладами Європи, що дозволить вдосконалити підходи до обслуговування користувачів; співпраця в межах міжнародних програм й ініціатив, що орієнтовані на підтримку інновацій в бібліотечній галузі; участь у тематичних групах і проєктах, спрямованих на детальне вивчення актуальних викликів та впровадження сучасних технологій і рішень в Україні.

20 березня у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва відбулось відкриття фотовиставки «Спільна британсько-українська антарктична історія: наукова станція, криголам і... старовинна бібліотека». Загалом 26 світлин було представлено одночасно в бібліотеках-посестрах: Центральній бібліотеці для дітей ім. Т. Г. Шевченка в Києві та Елтемській бібліотеці в Лондоні. Про початок партнерства між бібліотеками двох країн оголошено 20 вересня 2024 р. на презентації «Бібліотеки-посестри: Україна – Велика Британія». У межах співпраці українські бібліотеки об'єднують свої зусилля з британськими для обміну досвідом, знаннями та спільної реалізації культурних ініціатив. Організаторами акції для України та Великобританії стали БФ

«Бібліотечна країна» та асоціація публічних бібліотек Великої Британії Libraries Connected.

### **За кордоном**

Мережа «Українських книжкових полицок» продовжила розширюватися на півночі Греції. Консул України в Салоніках Євген Шквира відкрив одну таку 18 березня в Центральній муніципальній бібліотеці міста Серрес, у якому після повномасштабного вторгнення РФ знайшли прихисток чимало українців, а 21 березня – в місті Кавала, в регіоні Східної Македонії та Фракії. Проект «Українська книжкова полицка» реалізується під патронатом першої леді України Олени Зеленської, за співпраці з Міністерством закордонних справ України, Міністерством культури та стратегічних комунікацій України, Українським інститутом книги та Держкомтелерадіо.

### **Благодійність**

#### **В Україні**

Друкарню «Фактор-Друк» у Харкові, яка постраждала від російського ракетного удару 23 травня 2024 року, відновлено за кошти фонду Говарда Баффета. Гроші було спрямовано на відновлення будівлі й закупівлю обладнання.

Харківський національний університет мистецтв імені Івана Котляревського завдяки благодійним внескам з різних країн придбав електронний орган фірми Viscount (модель Gloria Excellent). Більшу частину коштів зібрала організація Japan-Ukraine Art Association, з якою має волонтерські зв'язки харківська скрипалька Віра Литовченко. Донати надходили зі США, Японії, Німеччини, Австрії, Франції та Австралії.

### **За кордоном**

У церкві Темпеліаукіо у Гельсінкі (Фінляндія) пройшов благодійний концерт «Арфісти підтримують Україну», на якому було зібрано кошти на гуманітарну допомогу Україні. На сцені виступили провідні фінські арфісти на чолі з професоркою Академії Сібеліуса Пяйві Северейде, українська арфістка Вероніка Лемішенко та лауреати арфового конкурсу Лілі Каянус-Бреннер.

В естонському Тарту було проведено благодійний аукціон на підтримку Сил оборони України. Завдяки 16 лотам (картини, книги, українські вироби, підписані прапори тощо) на потреби військових зібрано 28 тисяч євро. Захід організували Посольство України в Естонії, Тартуський університет, Посольство Великої Британії у Таллінні, Український дім та Український центр Тартуського університету.

### **Просвітництво**

#### **За кордоном**

Український інститут спільно з Міністерством закордонних справ України долучилися до формату AMA (Ask Me Anything) в офіційній спільноті платформи Reddit про їжу (r/food), учасниками якої є 24 мільйони користувачів.

Представниці інституцій розповіли про історію та сучасність української кухні, її роль у публічній дипломатії та місце кулінарних традицій у формуванні ідентичності. Reddit AMA (Ask Me Anything) – це формат онлайн-сесій запитань і відповідей для творення нішевих, експертних дискусій, що набув великої популярності у США. До онлайн-сесій долучилися Вікторія Ляліна-Бойко, директорка Департаменту публічної дипломатії та комунікацій Міністерства закордонних справ України; Тетяна Філевська, креативна директорка Українського інституту та кураторка проєкту Ukraine. Food & History; Олена Брайченко, дослідниця гастрономічної культури, засновниця проєкту їzhakultura та головна редакторка видавництва «Іжак»; Маріанна Душар, антрополог, дослідниця кухні української діаспори у США та галицької харчової традиції.

### **Партнерство**

Представники Київської обласної державної адміністрації та графства Бакінгемшир, що у Великій Британії, підписали угоду про встановлення партнерських відносин. Передбачено взаємодію сторін задля розвитку культури, туризму тощо. Завдяки співпраці Київська область отримає нові можливості для втілення важливих проєктів. Сторони створять робочу групу для координації спільних ініціатив, а також для взаємодії між підприємствами обох регіонів.

Матеріал підготувала

**Ю. М. Темненко**, провідний редактор  
сектору ДЗК відділу НАУІ Інформцентру  
з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60х84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. Зам.35. Безплатно

---

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12